

biological psychological and social being, so we can't ignore the provisions of socialization that unite it with a normally developing child. The theoretical positions in the article, revealing the structure of the process of social adaptation of the person, help to deeper into the interaction of social and biological factors that have a significant impact on the process of socialization in the society in order to control these processes and predict social expectations for children with developmental disabilities.

The increased attention to the problems of adaptation is explained by the need of arose practical solution of problems associated with these social and psychological phenomenon in various fields of life. Considering the adaptation not only in the biological sense as an adaptation of the organism to the environment, but also as a factor of personality, we can assume that social adaptation is a human interaction with the environment.

The notion of adaptation is endowed with social content preserving biological characteristics.

Biological type of adaptation with the interaction «personality is a social environment» changes over time.

Keywords: socialization, adaptation, defectology.

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ У НАУКОВИХ ТЕНДЕНЦІЯХ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ МАРІЇ ЧЕПІЛЬ

Бужина І.В.

В статье рассматриваются проблемы педагогической системы Украины по внедрению Болонской системы образования в тенденциях научной школы профессора Марии Чепиль.

This article discusses the educational system of Ukraine on implementation of the Bologna system of education in the trends of the scientific school of Professor Maria Chepil.

Інтеграція України в європейський освітній простір передбачає орієнтацію на Людину, визначає напрями освіти як пріоритетної сфери соціального життя країни. У кібернетичному просторі, який усе більше опановує наші почуття і свідомість, усе швидше атрофує відчуття приналежності до тої самої людської родини, яка утворює локальну регіональну, народну й глобальну спільноту, виникає відчуження і водночас дуже часто – почуття відокремленості, фрустрації, коли ми не можемо реалізувати надії, мрії. Освіта забезпечує усім доступ до знань і формування кращого розуміння себе та інших.

XXI століття вимагає іншого погляду на призначення системи освіти в Україні, в якій відбуваються численні якісні зміни. Це, зокрема, відродження гімназій та ліцеїв, демонополізація шкільництва (дозвіл на приватне шкільництво, різноманітність навчальних планів та програм, участь громадськості у розв'язанні освітніх питань та ін.) адаптація шкільництва до умов ринкової економіки, запровадження ступеневої підготовки вчителів тощо.

Сьогодні активізуються реформи у педагогічній освіті України: вищі навчальні заклади отримали значно більше автономії та право приймати велику

частину студентів з оплатою за навчання; здійснюється перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців; підвищується рівень та якість освітніх послуг; переглядається номенклатура спеціальностей; посилюється акцент на професіоналізм, загальну культуру, відповідальність педагогів; удосконалюються зміст, форми та методи підготовки вчителів.

Сучасний педагог – не тільки фахівець з високим рівнем професійної компетентності, але й особистість, котрій притаманна загальна національна культура, знання історії, мови та традицій рідного народу. Розширення кола освітніх проблем та поява перед педагогічною наукою нових нетрадиційних завдань зумовлені розвитком сучасного українського суспільства. Зі зростанням вимог до професійного та культурного рівня педагога зростають і вимоги до його духовних, інтелектуальних та особистісних якостей, що своєю чергою вимагає посиленої уваги до організації підготовки педагогічних працівників.

Знання досвіду підготовки вчителів, урахування сучасних тенденцій розвитку національних особливостей педагогічної освіти може стати підґрунтям формування і розвитку особистості педагога, концепції професійної підготовки педагогів. Це передусім зумовлено розумінням тієї важливої суспільної ролі, яка відводиться педагогові. На його підготовку мають вплив тенденції та процеси, які відбуваються у вищій педагогічній освіті; зміст навчання в середніх загальноосвітніх закладах; діяльність педагогічних факультетів, наукові праці та науково-методичні дослідження, що проводилися безпосередньо в цій галузі.

Однією з перших наукових шкіл у Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка є наукова школа доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Марії МIRONІВНИ ЧЕПІЛЬ. Багатий науково-теоретичний та практичний досвід роботи з дітьми та молоддю, професійне вдосконалення, людяність та прогностичність дозволи професору згуртувати навколо себе вчителів, найздібнішу університетську молодь у вивченні різних аспектів української освіти і виховання. За неповних двадцять літ педагогічної діяльності у вищій школі Марія МIRONІВНА пройшла шлях від викладача до професора, знайшла своє поле наукових досліджень, схиливши до цього три десятки молодих науковців, які цікавляться проблемами українського виховання в Україні та Польщі.

Наукова школа професора М. ЧЕПІЛЬ на сьогоднішній день налічує 2 докторів наук, професорів, 2 кандидатів наук, професорів, 15 кандидатів наук, представники школи проводять фундаментальні та прикладні дослідження у галузі педагогіки. Магістральною метою школи є вивчення історії вітчизняної освіти, теорії і методики виховання з позицій нового педагогічного мислення, на основі інтеграції мудрості народної педагогіки, здобутків прогресивної педагогічної думки, найновіших досягнень виховної практики задля доведення її значущості для сучасної освіти України. Науковці досліджують зміст підготовки вчителів та наукових кадрів у педагогічних ВНЗ, розробляють інноваційні навчально-виховні технології, історичні та методичні аспекти виховання (національно-патріотичне, полікультурне, громадянське, естетичне), зміст позакласної виховної роботи в школі. Суттєве місце займає вивчення педагогічної спадщини українських педагогів минулого (М. Галушинського, Ю. Дзкровича, А. Лотоцького, І. Филипчака, І. Франка, І. Ющишина,

Я. Яреми та ін.). Такий широкий діапазон наукової та практичної діяльності знайшов висвітлення у 15 монографіях, 4 підручниках, 69 посібниках; більше 300 статей, у т. ч. 56 статей, опублікованих у зарубіжних виданнях, а також у доповідях на міжнародних і всеукраїнських конференціях.

Головну увагу зосереджено на висвітленні основних наукових здобутків представників школи, вміщено вичерпну інформацію про напрямки наукової діяльності М.Чепіль як наукового керівника дисертаційних досліджень, наукового редактора фахових наукових збірників і часописів, члена спеціалізованих учених рад, рецензента наукових видань тощо. Подано список наукових праць і перелік наукових, науково-методичних конференцій, круглих столів, педагогічних читань, у яких брала участь фундатор школи професор Марія Чепіль і які доповнюють вміщену інформацію, розкривають грані її науково-педагогічної діяльності.

Людина, Педагог, Науковець, Особистість, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, керівник наукової школи “Історія, теорія та практика української освіти і виховання”... Її професіоналізм, культура спілкування, ерудиція, багатогранність інтересів, щирість у ставленні до людей, активна громадська позиція захоплюють і викликають почуття радості у тих, хто поруч із нею. Справжні друзі пишуться успіхами Марії Миронівни, тією енергією, з якою вона береться до будь-яких справ, тією вимогливістю, яка завжди очевидна, тими добрими стосунками з багатьма людьми, тією ніжністю і люблячою атмосферою в її сім’ї, яку не зрадила, не віддала в жертву і не розгубила на шляху наукового зростання.

За думкою Марії Чепіль, національна школа має виховувати учнів, незалежно від їх національної належності, високоінтелектуальними патріотами України, відповідальним за її долю, готовими працювати для її блага і захистити її від будь-яких посягань. Але головне, щоб у навчально-виховному процесі реалізовувалося три великі ідеї: ідеї Правди, Добра й Краси. В ієрархії цінностей виховання найвищими є права і моральне добро, все інше оцінюється відповідно до цих двох критеріїв: наскільки воно відповідає правді, є моральним добром, уможливує досягнення того добра. Учням треба шукати правду, а шляхом до цього є оволодіння знаннями. До того ж, треба, щоб любов до правди спонукала учня охороняти її, боротися за неї, вступати “на прю” з тими, що правдою торгують, обдурюють інших. Особливу увагу необхідно звернути на те, щоб ідея добра стала основою формування прагнення досягти добра нації і Батьківщини, яке полягає в розбудові справедливого суспільства. У сучасних умовах утвердження ідей правди, добра і краси в душах нашої молоді – це шлях до того, щоб Україна зайняла призначене їй долею місце серед цивілізованих народів.

Проблема патріотичного виховання української молоді на даний момент має особливе значення через політичні зміни, що відбуваються в Україні. У центрі уваги це ідеологія незалежності і створення державних орієнтованих на загальнонародських і національних цінностей. Освіта є пріоритетним напрямом розвитку національної ідентичності, любов до рідної землі, почуття приналежності до своєї нації, праця на розвиток готовності оборони країни, здатність до самопожертви і повагу до Батьківщини.

В останні роки відбулося багато змін в організації навчального процесу, функціонування шкіл і університетів. Географічне розташування України між Росією та Польщею визначає свою зовнішню політику, стратегію національної безпеки, якість відносин між народами, що проживають в країні, а також характер і зміст виховання молодих поколінь і всієї сучасної української патріотизму. Це важливо не тільки тому, що історико-географічної близькості двох країн, а й через польського членства в Європейському Союзі. Ці питання і їх зв'язок, щоб створити специфічну соціальну середу, формувати свідомість української молоді, її оцінка подій минулого і дивитися в майбутнє країни.

Патріотичне виховання проти сучасних викликів і завдань у сучасній Україні, ми бачимо, криза в розвитку молодіжного патріотизму. Серед його умов згадуються: ступінь території, криза цінностей, морального авторитету та політичних еліт, які перебувають при владі, динаміка політичної трансформації, безробіття і явищ соціальної дестабілізації, порушення безперервності традиції, криза освіти і невідповідності в реформах системи освіти. Це викликало багато питань про форму сучасної моделі патріотизму, його зміст, налаштування, форм патріотизму та його реалізації на соціальні потреби та умови, відповідно до очікувань молодих людей, а також питань, пов'язаних з надмірною віддаленості від досвіду і стандартів демократичного функціонування в західних країнах. Що ж тоді є місцем традиційно розуміється патріотизм? Як лікувати досить спільні прагнення для молодих людей жити і пристроїв в інших країнах? Як бути в поєднанні з патріотизмом? Оцінюється чи патріотизм з точки зору зниження країну українськими вченими та інженерами? Як визначити патріотизм день трансформації і прагнень України для більш тісних зв'язків з Європою та світом? Як поєднати традиційні романтизм українців з необхідним прагматизму і раціоналізму сьогодні? Нові часи вимагають патріотизм просто адаптувати до мінливих умов.

Я переконана, що ми повинні зрозуміти проблеми сучасних патріотизм українців, намагаються показати деякі з питань, забезпечити ефективні способи вивчення цих явищ і забезпечити вчителям академічного матеріалу, який заохочує відображення і відображення на власну просвітницьку роботу. Пошуки свідомості та самосвідомості сучасної української точним це пов'язано із станом розумового і морального українського суспільства.

Лікування освіти як процес соціальної проблеми, до сучасної трансформації зміни в суспільстві впливають на підключення до політичних умов, в яких живе суспільство і людей, які сперечаються про реальність, а також рівень складності навчання. Теорія і практика освіти завжди стикаються з проблемою ідеалу, із завданнями та цілями виховання молоді. Теоретичною та методологічною основою для виховання української молоді проаналізувати А. Бойко, І. Бех. Патріотизм, пов'язаний з підстави сучасної освіти та ідеології держави, звертає увагу на методології та методології військово-патріотичного виховання старшокласників. Ідеї ?? зв'язку з природою, національності, освіти патріотичних почуттів та громадянської рис характеру та світогляду.

Тенденції Болонської освіти в українському просторі, намінені у розвитку розбудови національної педагогічної системи, набувають актуальності по всіх регіонах нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Життя у творчості й красі : до 20-ліття науково-педагогічної діяльності доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Марії Миронівни Чепіль : наук.-метод. посібник / Упорядник Ореста Карпенко. – Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – 380 с. (22, 08 др. арк.).

2. Марія Чепіль : бібліографічний покажчик / укл. Ореста Чепіль. – Дрогобич : Ред.-вид. відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2011. – 42 с. – (Бібліотека).

3. Професійна підготовка педагога : історичний досвід і виклики сучасності : збірник наукових праць / за ред. Надії Скотної та Марії Чепіль. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – 292 с. (18,12 др. арк.) (ISBN 978-966-384-276-9)

4. Теоретико-методологічні основи професійної підготовки педагога : збірник наукових праць / за ред. Надії Скотної та Марії Чепіль. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – 232 с. (14,37 др.арк) (ISBN 978-966-384-275-2)

5. Професійна підготовка педагога в контексті європейських інтераційних процесів : збірник наукових праць / за ред. Марії Чепіль та Ришарда Бери. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. – 348 с. (21,75 др.арк.) (ISBN 978-966-384-278-3)

ОСНОВНІ СИНЕРГЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ В ПЕДАГОГІЦІ

Тесленков О.Ю.

УДК: 37+371.3+530.192

У статті на основі аналізу наукової літератури розглянуто основні загальнонаукові синергетичні принципи: відкритості, нелінійності, нестійкості. Автором розкрито теоретичні аспекти використання зазначених принципів у педагогічній науці.

Ключові слова: синергетичні принципи, самоорганізація, відкритість, нелінійність, нестійкість.

ОСНОВНЫЕ СИНЕРГЕТИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ В ПЕДАГОГИКЕ

Тесленков А.Ю.

В статье на основе анализа научной литературы рассмотрены основные общенаучные синергетические принципы: открытости, нелинейности, неустойчивости. Автором раскрыты теоретические аспекты использования указанных принципов в педагогической науке.

Ключевые слова: синергетические принципы, самоорганизация, открытость, нелинейность, неустойчивость.

THE BASIC SYNERGETIC PRINCIPLES IN PEDAGOGICS

Teslenkov O. Yu.

In article on the basis of the analysis of scientific literature the basic general scientific synergetic principles are considered: openness,